

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion viran ja toimen haltijain neuvottelu oikeudesta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että laki valtion viran ja toimen haltijain neuvottelu oikeudesta kumottaisiin. Lain kumoamista koskeva laki

ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 1990.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Valtion viran ja toimen haltijain neuvottelu oikeudesta annetun lain (82/43, jäljempänä neuvottelu oikeuslaki) 1 §:n nojalla on valtion virkamiehillä oikeus neuvotella asianomaisen valtion viranomaisen kanssa periaatteellisista tai muutoin yleisluontoisista virkaan ottamista, virka- ja työsuhdetta sekä palkkausta koskevista asioista neuvottelukelpoiseksi hyväksytyn yhdistyksensä välityksellä. Neuvottelu oikeuslaki säättää virkamiehille oikeuden ja viranomaisille velvollisuuden neuvotella 1 §:ssä mainituista asioista. Laki ei rajoita viranomaisen oikeutta ratkaista asiaa haluamallaan tavalla, eikä virkamiesten oikeutta muilla keinoin valvoa etujaan. Neuvotteluosapuolena valtion puolesta on se viranomainen, jonka käsiteltäviin neuvoteltava asia kuuluu. Neuvottelu oikeuslaissa tarkoitettuja viranomaisia on noin kuusikymmentä. Valtioneuvosto on myöntänyt neuvottelu oikeuden yli seitsemälle kymmenelle virkamiesyhdistykselle.

Laissa valtion virkamiespalkkausten tarkistamisesta (427/64, jäljempänä menettelytapalaki), jota sovellettiin vuosina 1966—1970, säädettiin, että virkamiesten palkkausten tarkistus toimitetaan valtioneuvoston ja virkamiesten keskusjärjestöjen välillä tehdyn sopimuksen

perusteella. Tästä syystä lisättiin neuvottelu oikeuslakiin uusi 1 a § (429/64), jossa säädetään, että neuvottelu oikeuslakia ei sovelleta asioihin, joista säädetään menettelytapalaissa. Valtion virkaehtosopimuslain (664/70) tultua voimaan 1 päivänä joulukuuta 1970 katsottiin, että neuvottelu oikeuslain 1 a §:n viittausta menettelytapalakiin voidaan soveltaa myös valtion virkaehtosopimuslakiin ilman neuvottelu oikeuslain muutosta. Täten on katsottu, että neuvottelu oikeuslakia ei sovelleta valtion virkaehtosopimuslain 2 §:n mukaisesti neuvoteltaviin asioihin.

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa (651/88, jäljempänä valtion yhteistoimintalaki) tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1988. Sen tarkoituksena on lain 1 §:n mukaan antaa valtion henkilöstölle vaikutusmahdollisuus työhönsä ja työoloihinsa vaikuttavaan viraston toimintaan koskevaan päätöksentekoon. Lain 7 §:ssä on säädetty yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvista asioista. Nämä ovat sellaisia viraston varsinaisen toiminnan muutoksia, joilla on henkilöstöhallinnollisia vaikutuksia. Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvista asioista voidaan lain 15 §:n nojalla sopimuksin poiketa. Valtiovarainministeriö ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimmat keskusjärjestöt ovat täsmentäneet ja laajentaneet yhteistoimintamenettelyn asiapii-

riä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa 7 päivänä lokakuuta 1988 tekemässään sopimuksessa. Samoin ovat useat virastot ja laitokset tehneet virastokohtaisen yhteistoimintasopimuksen niissä toimivien henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa. Valtiovarainministeriö ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimmat keskusjärjestöt ovat valtion yhteistoimintalain 15 §:n nojalla tehneet 1 päivänä maaliskuuta 1990 sopimuksen yhteistoiminnasta valtionhallintoa ja hallinnonalaa koskevista henkilöstöasioista. Siinä sovitaan yhteistoiminnasta ministeriön ja henkilöstön edustajien kesken tilanteissa, joissa ministeriössä käsitellään valtionhallinnon tai asianomaisen ministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia asioita. Sopimuksessa sovittuja menettelytapoja on noudatettava muun muassa silloin, kun ministeriö valmistelee henkilöstön asemaan olennaisesti vaikuttavia hallinnon yleisiä kehittämistoimenpiteitä, henkilöstöhallinnon yleisiä säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita, hallinnonalan kehittämishankkeita sekä hallinnonalan tulo- ja menoarvioehdotusta tai toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

Kun sopimus yhteistoiminnasta valtionhallintoa ja hallinnonalaa koskevista henkilöstöasioista tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1990, neuvotellaan tai sovitaan kaikista neuvotteluoikeuslaissa tarkoitetuista asioista neuvotteluoikeuslaissa säädetyn menettelyn lisäksi myös muilla tavoin. Tästä syystä sopimuksen allekirjoittamispöytäkirjassa on todettu, että sopimuksen mukaisen menettelyn käyttöönotamisen jälkeen neuvotteluoikeuslaki voidaan sopimusosapuolten yhteisen käsityksen mukaan tarpeettomana kumota. Koska tuolloin ei enää ole olemassa tilanteita, joihin sovellettaisiin yksinomaan neuvotteluoikeuslakia, ehdotetaan, että se kumottaisiin.

2. Asian valmistelu

Hallituksen esityksessä laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa (hall.es. 190/1987 vp.) todettiin kappaleessa ”1.2.4. Yhteistoiminnan kehittäminen hallinnon eri ta-soilla”, että neuvotteluoikeuslain kumoava esi-

tys voidaan valmistella, kun on saatu aikaan sopimus, jonka mukaan voidaan neuvotella käsiteltäessä ministeriössä tai hallinnonalan keskusvirastossa koko hallinnonalan henkilöstöä koskevia asioita.

Valtionhallintoa ja hallinnonalaa koskevista henkilöstöasioista tehdyn sopimuksen allekirjoittamispöytäkirjassa valtiovarainministeriön ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen välillä sekä sopimuksen sisältöä koskevien neuvottelujen aikana samojen osapuolten välillä todettiin osapuolten olevan yksimielisiä siitä, että neuvotteluoikeuslaki voitaisiin kumota.

Esityksestä on käyty neuvotteluoikeuslain mukaiset neuvottelut.

3. Esityksen hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Koska kumottavaksi ehdotettava laki on tullut tarpeettomaksi, selkeyttää sen kumoaminen lainsäädäntöä ja estää samojen asioiden käsitelyn eri järjestelmien mukaisesti. Ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4. Voimaantulo

Sopimus yhteistoiminnasta valtionhallintoa ja hallinnonalaa koskevista henkilöstöasioista tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1990. Jos henkilöstön edustajia ei ole nimetty mainittuun ajankohtaan mennessä, sopimuksen määräyksiä noudatetaan kuitenkin vasta siitä ajankohdasta lukien, kun edustajat on ilmoitettu asianomaiselle ministeriölle. Henkilöstön edustajista on kussakin ministeriössä sovittava 31 päivään elokuuta 1990 mennessä. Tällöin neuvotteluoikeuslaki tulee kaikilta osiltaan tarpeettomaksi. Neuvotteluoikeuslakia ei tulisi soveltaa siitä ajankohdasta lukien, kun sopimuksen mukainen yhteistoimintamenettely otetaan käyttöön. Neuvotteluoikeuslain kumoava laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 1990.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

valtion viran ja toimen haltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain kumomisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan 22 päivänä tammikuuta 1943 annettu laki valtion viran ja toimen haltijain neuvotteluoikeudesta (82/43), siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1990.

Kumottavaa lakia ei sovelleta myöskään ennen tämän lain voimaantuloa asioissa, joissa noudatetaan yhteistoiminnasta valtionhallintoa ja hallinnonalaa koskevissa henkilöstöasioissa tehtyä sopimusta.

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Ulla Puolanne*

